

FINLANDS NATIONELLA ARKITEKTURPOLITISKA PROGRAM
2022–2035

ARPOL!

MOT EN HÅLLBAR ARKITEKTUR

EN FÖRSTKLASSIG LIVSMILJÖ SKAPAR FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETT GOTT LIV.

Maritimcentret Vellamo, Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki, 2008.
(Bild: Carl Irjala, Kotka stad)

”73 procent av vår nationalförmögenhet ligger i vår bebyggda miljö.”

Arkitektur är en integrerad del av vårt vardagliga liv. En bra vardag utgår från en fungerande och trivsamt boendemiljö. Tre fjärdedelar av vår nationalförmögenhet ligger också i bebyggd miljö.

En bebyggd miljö av hög kvalitet förbättrar livskvaliteten – såväl med tanke på säkerhet, hälsa, funktionalitet och skönhet. Dessutom har den bebyggda miljön en central roll i att lösa framtida utmaningar, såsom klimatkrisen. Den skapar en ram för ett ekonomiskt livskraftigt Finland.

En fungerande boendemiljö uppstår genom bra planering och samarbete. Syftet med det arkitekturpolitiska programmet Apoli är att skapa en framtidsutsikt mot en mer hållbar, högklassig och trivsamt bebyggd miljö. Arkitektur berör oss alla.

”100 procent av finländarna använder dagligen arkitektur.”

Teman i Finlands nationella arkitekturpolitiska program 2022–2035 är

- I – Klimatförändringen och den biologiska mångfalden
- II – Likabehandling och delaktighet
- III – Ekonomi och internationalism
- IV – Betydelse och identitet
- V – Utbildning och forskning

I — APOLI ÖPPNAR UTSIKTER MOT EN MER HÅLLBAR BEBYGGD MILJÖ

Den globala klimatkrisen och utarmningen av naturen utmanar oss till att granska hur vi planerar, bygger, underhåller och renoverar vårt byggnadsbestånd. Ny lagstiftning ger en stark ram för klimatmedveten planläggning och ett byggande som stöder mångfald. I sista hand avgör emellertid planering och byggande hurdan vår framtida livsmiljö kommer att vara. Material, utrymmen och områden får en allt viktigare roll i klimatåtgärderna.

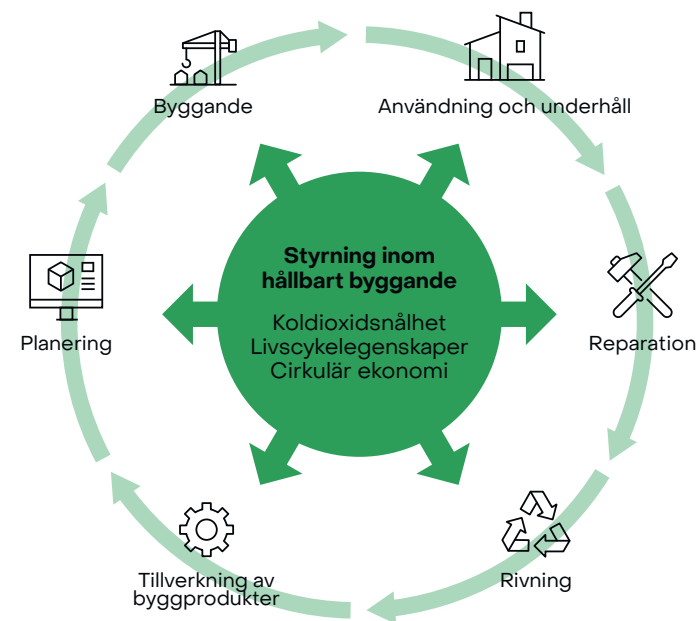
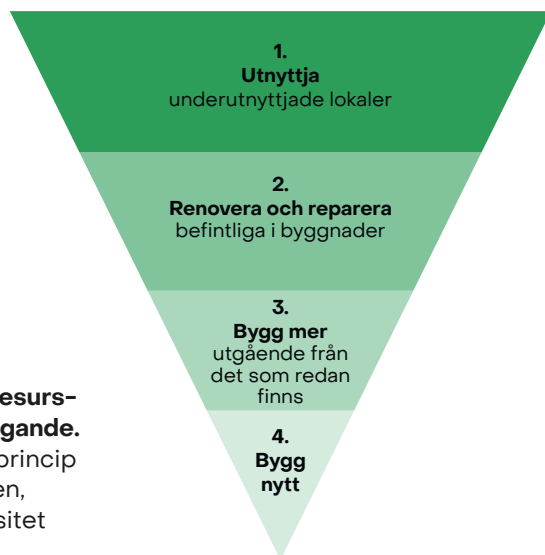
Den flyttbara Lilla Finlandiahuset som fungerar som tillfällig lokal medan Finlandiahuset renoveras genomför cirkuläreconomiska principer i praktiken. Ritad av: Aalto-universitetet/Jaakko Torvinen. Bild: Harri Hakaste

Apoli

- **Främjar ekologisk hållbarhet i byggplanering** genom att stärka samarbetet i planeringsprocessen, inrätta ett pris för hållbart byggande och stödja användningen av traditionella byggmaterial och ekologiska material.
- **Stöder en markanvändning som är medveten om klimatet och den biologiska mångfalden** genom att främja miljökonsekvensbedömning i praktiska planläggningsprocesser och stärka en grönplanering som stöder mångfald.
- **Utvidgar låga koldioxidutsläpp och cirkulär ekonomi till planering av den närliggande miljön** genom att erbjuda en modell för koldioxidsnåla cirkuläreconomiska kvarter samt ett koncept för samordnad koldioxidsnål reparation av bostadsområdet.
- **Effektiviserar en flexibel och mångsidig användning av lokaler, byggnader och områden** genom att utifrån lagstiftning och planläggning förbättra förutsättningarna för att öka utnyttjandegraden av lokaler, byggnader och områden samt genom att skapa en referensram för att göra nybyggnader ändringsbara och mångsidiga och för hur de kan renoveras och rivas.

Hierarki för resurseffektivt byggande.
Ursprunglig princip
Matti Kuittinen,
Aalto-universitet

Miljöstyrningen av byggandet kommer i allt högre grad att inriktas på byggnadens hela livscykel.

I stadsutvecklingen av Jyväskylä integreras arkitektur-, grön- och delaktighetspolitik, som exempel kan nämnas planen om hållbar hantering av dagvatten enligt *Green Street*-metoden på en bostadsgata i centrum.
(Visualiseringsbild: Ramboll Finland.)

II — APOLI FRÄMJAR MÄNNISKORS VÄL- BEFINNANDE, JÄMLIKHET OCH ETT VÄRDEFULLT LIV

I nom den närmaste framtiden åldras vår befolkning, en del områden växer och andra stagnerar. Vårt samhälle fortsätter att bli allt mer diversifierat och den tekniska utvecklingen medför till exempel nya möjligheter till sätten att arbeta. Den bebyggda miljön har en stor betydelse för människans fysiska, psykiska och emotionella hälsa. Vi behöver en välplanerad miljö, där så många som möjligt kan vara verksamma och som stöder välbefinnande och olika behov.

Bygården Puuhi i Soini är resultatet av samarbete mellan den lokala gemenskapen och arkitekten. OOPEAA / Anssi Lassila. 2019. (Bild: Henri Hentunen)

Apoli

- **Främjar människors delaktighet och minskar ojämlikhet** genom att använda medel för gemensam planering, skapa en ram för bedömning av miljöupplevelsen, sammanställa information om gemensamma lokaler i bostadsområden samt genom att betona principen om planering för alla (Design for All) som en utgångspunkt för planeringen.
- **Stärker utvecklingen på lokal nivå och stadsdelsnivå** genom att utreda förutsättningarna för regional arkitektonisk verksamhet, främja utarbetandet av regionala arkitekturpolitiska program samt genom att ta fram verksamhetsmodeller för att utveckla områden där befolkningen minskar.
- **Stärker kvaliteten på boende och bostadsbyggande samt deras mångfald** genom att ta fram kriterier för utvärdering av bostädernas kvalitet och utveckla planeringsmetoder som betonar invånarnas möjligheter att påverka.
- **Ökar medvetenheten om den bebyggda miljöns effekter på välbefinnande och hälsa** genom att förstärka förståelsen av den bebyggda miljöns hälsoeffekter samt genom att samla information om välbefinnande och hälsa.

”Vårt Apoli-program betonar betydelsen av en fungerande och vacker boendemiljö för människors välbefinnande. I och med social- och hälsovårdsreformen flyttar tyngdpunkten för kommunernas verksamhet allt mer till att främja kommuninvånarnas välbefinnande.”

Leena Arvela-Hellén
Nystads stadsarkitekt

Nystads arkitekturpolitiska program *Onnellisuuden kaava* gavs ut 2020. Parken Rauhanpuisto med sitt centrala läge hade glömts bort, men upplevde en renässans i Demokatu-projektet, då den omvandlades till ett vardagsrum och viloställe för stadsborna. De otaliga hängstolarna, den vackra belysningen och evenemang för allmänheten glädde även resenärer. Ett brett spektrum av stadsbor och intressentgrupper engagerades i planeringen.

Invånarmöte för Centrumvisionen (Keskustavio) som ordnades av Lahtis stad i november 2021 på servicetorget i Lahtis. (Bild: Susanna Harvio, WSP Finland Ab.)

III — APOLI SKAPAR EN GRUND FÖR REGIONAL UTVECKLING OCH DEN INTERNATIO- NELLA KONKUR- RENSKRAFTEN

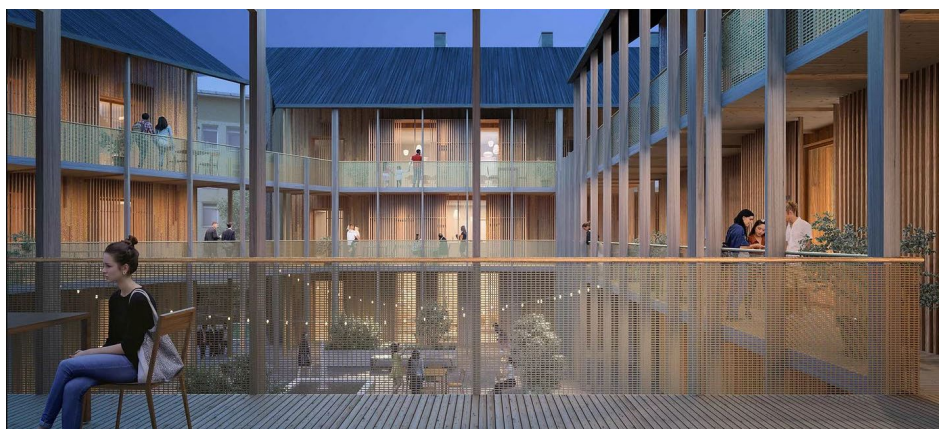
Man har använt mycket resurser till att planera och bygga vår gemensamma miljö. Den byggda miljön är ett kapital, vars tekniska, konstnärliga och kulturella värde ska bevaras och utnyttjas också i framtiden. Investeringar i arkitektonisk hållbarhet och högklassiga upphandlingsprocesser skapar en långvarig attraktionskraft och stärker regionernas livskraft i hela Finland. Forsknings- och utvecklingsarbete, nya innovationer och systematiskt främjande av export ökar den arkitektoniska expertisens och affärsverksamhetens internationella konkurrenskraft, värde och verksamhetsmöjligheter.

Läktaren och allaktivitetshuset Railo vid centralstadion i Rovaniemi. Arkkitehti-työhuone APRT, 2015. (Bild: Aaro Artto.)

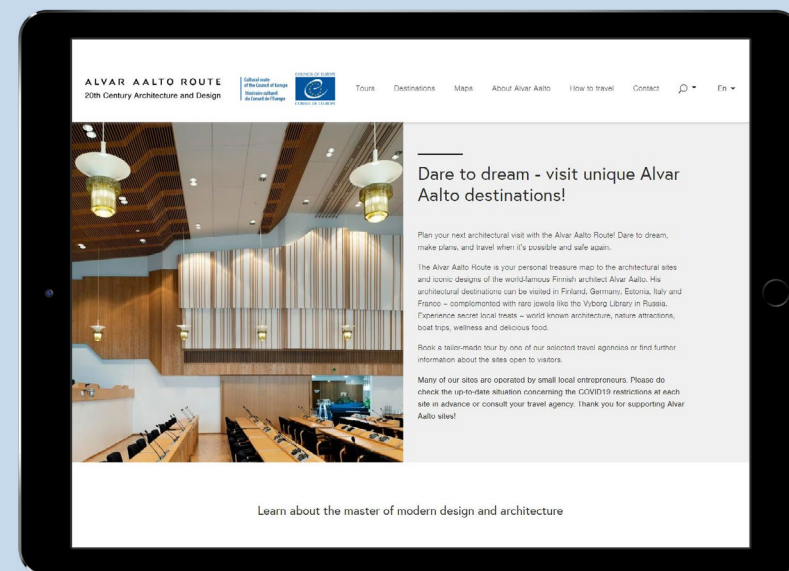

Apoli

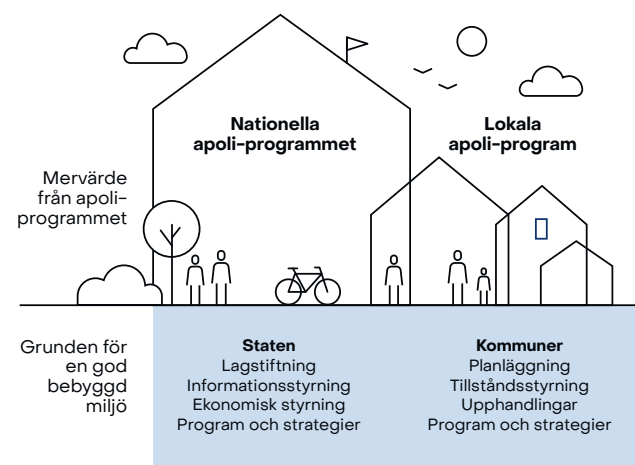
- **Främjar arkitekturens roll i att lösa samhällsliga och övergripande problem** genom att utveckla nya verksamhetsmodeller för tillhandahållande och export av tjänster, samarbetet mellan aktörer i branschen samt verksamhetsmöjligheterna såväl i hemlandet som internationellt.
- **Stärker upphandlings- och planeringsexpertisen** genom att utveckla kvalitetskriterier och nya lösningar samt genom att främja användningen av offentliga arkitekturtävlingar som ett upphandlingsverktyg.
- **Bidrar till en omfattande användning av digitala möjligheter inom arkitektur och stadsplanering** genom att utveckla både arkitektverksamhetens och kommunfältets tekniska kompetens och styra produktutvecklingsfinansiering till tillämpningen av nya tekniker i branschen.
- **Stöder utvecklingen av regioner och deras attraktionskraft med arkitektoniska medel** genom att beakta den lokala bebyggda miljön som en strategisk faktor vid utveckling samt genom att planmässigt stärka turismen i arkitektoniska mål som en del av utvecklingen av regionala kulturmiljöer.

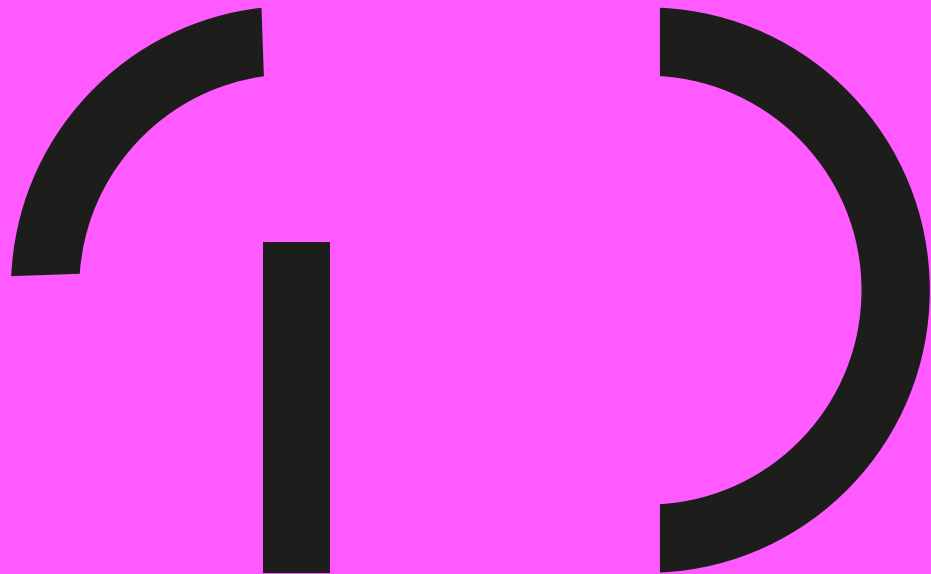
Regelbundna arkitekturtävlingar är ett verktyg för en långsiktig arkitekturpolitik. Vinnarförslaget *Kuokkalan Kalon* i bostadsreformtävlingen 2018 i Jyväskylä. (Bild: Collaboratorio)

Alvar Aalto Route – 20th Century Architecture and Design, som utsågs till Europarådets kulturled 2021, omfattar över 60 arkitekturobjekt. visit.alvaraalto.fi

De arkitekturpolitiska programmen kompletterar den styrning som gäller statens och kommunernas bebyggda miljö.

IV — APOLI FRÄMJAR EN GOD BYGGKULTUR

Den bebyggda miljön berör alla. En mångsidig arkitekturdiskussion, där man lyssnar på såväl medborgare som yrkespersoner, skapar en grund för en kulturellt hållbar bebyggd miljö. Även utställningsverksamhet och kommunikation stärker vår förståelse av den bebyggda miljön samt erbjuder nya sätt att lära sig och delta. Arkitektur ska inte förminska till byggtekniska lösningar eller ett verktyg för att uppnå samhälleliga eller ekonomiska mål. Arkitektur är konst, funktionalitet, trivsel och livskvalitet.

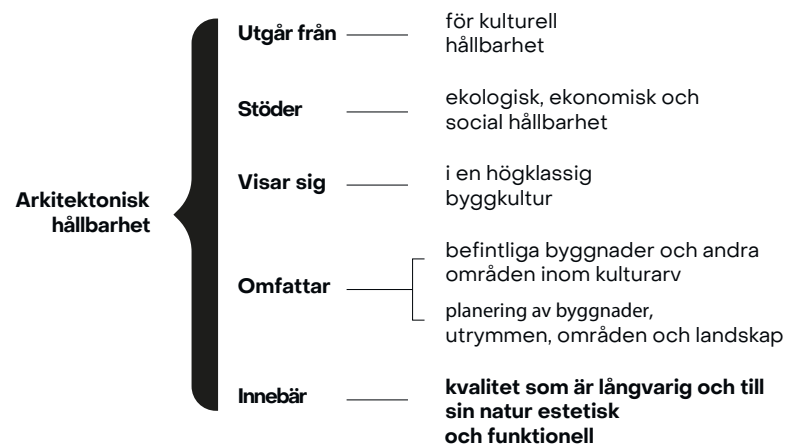
Pemars sanatorium. Arkitekterna Aino och Alvar Aalto, 1933.
(Ur fotograf Tuomas Uusheimos Paimio-serie.)

Apoli

- **Främjar diskussion om boendemiljön** genom att lyfta fram sådana perspektiv på den bebyggda miljön som tilltalar allmänheten och erbjuda nya möjligheter att delta i diskussionen om den.
- **Förstärker olika platser identitet** genom att lyfta fram kulturmiljöns betydelse och lokala särdrag, skapa en hus-, kvarters- och byaboksmodell samt genom att stödja kunskaper om traditionellt byggande och processer för offentlig konst.
- **Främjar den bebyggda miljöns kulturella värden** genom att utveckla skötseln av fastighetsegendom, förebyggande byggnadsskydd och ekonomiska incitament samt genom att skapa en värderingsram för att ta hänsyn till kulturella och sociala värden.
- **Förstärker arkitekturutställnings- och evenemangskulturen** genom att stödja utställningsarrangörers, såsom det kommande arkitektur- och designmuseets verksamhet samt stöder kontakter med internationella kuratorer, kritiker och mediarepresentanter.

Apolis förslag till ett begrepp om arkitektonisk hållbarhet

”Apoli Lahtis har använts i över 10 år: Man har inrättat en delegation för stadsbilden och en tjänst för en stadsbilsarkitekt. I det nya arkitekturpolitiska programmet skrivs bland annat in ett mål om att inrätta en tjänst för en landskapsarkitekt. Apoli-erkännanden delas ut och Apoli-forum ordnas också i fortsättningen.”

Päivi Airas
planläggningsarkitekt

Skyltfönster och detaljer på gatunivån på Rautatiekatu i Lahtis fick ett lokalt Apoli-erkännande 2015. Det offentliga verket *Golden Goose-pesimäalue* (Miss Kompro & Ihana Havo, 2018) är en del av konstaxeln i centrum. (Bild: Lassi Häkkinen)

DI

V — APOLI UPP-
MUNTRAR TILL
UTVECKLING
AV KOMPETENS,
LÄRANDE OCH
FORSKNING

Det behövs gedigna kunskaper och forskningsdata för att utveckla en högklassig och hållbar bebyggd miljö. Genom att utveckla utbildningsutbudet, beakta framtida arbetskraftsbehov och genom tvärvetenskaplig forskning säkerställs att kompetensen i arkitekturbranschen och kunskaperna om den bebyggda miljön svarar mot framtida behov. Man skapar förutsättningar för en bred diskussion om den bebyggda miljön genom arkitektur- och designfostran som ges på olika utbildningsstadier och som väcker intresse för arkitektur och förstärker dess prestige.

Grundläggande konstundervisning i arkitektur i Jyväskylä bildkonstskola.
(Bild: Ilpo Vuorela.)

Apoli

- **Tar ställning till utveckling av utbildningsutbudet** genom att betona kreativitet, kunskaper och ansvar samt principerna för hållbar planering och hållbart byggande, lyfta fram betydelsen av samarbete mellan högskolor och internationellt samarbete samt genom att uppmuntra till ytterligare utveckling av examina inom byggbranschen och den konstindustriella branschen.
- **Bidrar till att stödja framtida kompetensbehov** genom att utveckla förutsägelse av kompetensbehov i branschen och behovet av experter, utreda yrkespersonernas kompetens, arbetskraftsbehov och framtida utmaningar samt genom att förstärka möjligheterna till fortbildning och vidareutbildning i branschen.
- **Uppmuntrar forskning av den bebyggda miljön** till att satsa på sektorsövergripande samarbete och samarbete mellan organisationer, forskarutbildning i arkitekturbranschen, vetenskaplig publikationsverksamhet, kommunikation samt till att förena forskning och praxis i experimentellt utvecklingsarbete.
- **Förstärker arkitektur- och designfostran** genom att betona deras betydelse i utvecklingen av planer för kulturfostern inom småbarnspedagogiken samt i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt genom att stödja utvecklingen av pedagogiskt material samt pedagogiska metoder, verktyg och kunskaper.

Forskning genererar ny information som den bebyggda miljön. Forskningsinformation utgör grunden för arkitektur- och miljöfostran och -utbildning som ges på olika stadier. Icke-formellt och informellt lärande om den bebyggda miljön kan främjas till exempel genom att mångsidigt utnyttja olika kommunikationsmetoder.

I My Town-projektet, som genomfördes i samarbete mellan arkitekturavdelningen vid Uleåborgs universitet och Hirsitaloteollisuus, kom man med idéer till byggande med massivträ i Tusby. Arkitektstuderande Tuure Kinnunens förslag.

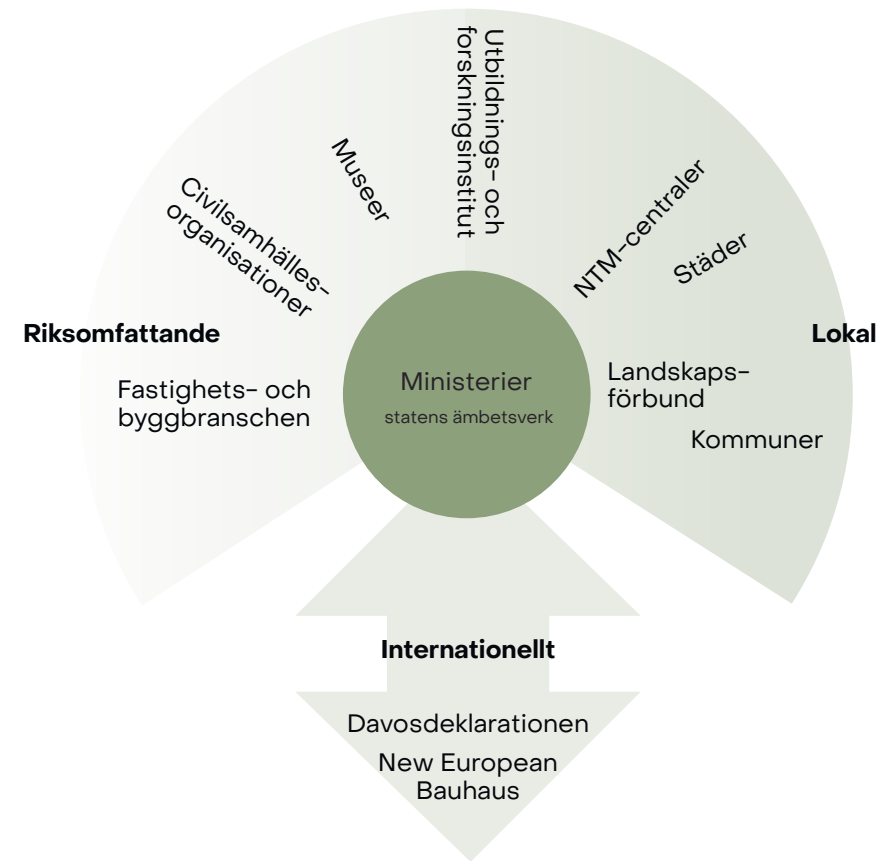
APOLI – FRÅN ORD TILL HANDLING

Finland första arkitekturpolitiska program gavs ut 1998, då det på ett nytt sätt belyste betydelsen av arkitektur och den bebyggda miljön. Programmet blev en förebild för arkitekturpolitiska program i många andra europeiska länder.

Det nya arkitekturpolitiska programmet utgör en ram för utvecklingen av den bebyggda livsmiljöns kvalitet fram till 2035. Programmet ingår i statsminister Sanna Marins regeringsprogram. En arbetsgrupp som tillsattes av undervisnings- och kulturministeriet och miljöministeriet svarade för beredningen av programmet, och även arbets- och näringsministeriet deltog intensivt i arbetet. Programmet har som mål att förbättra alla finländarnas boendemiljö.

Apoli genomförs på tre nivåer: lokalt, nationellt och internationellt. Städer, kommuner och regioner som också kan ta fram sitt eget lokala program är lokala aktörer. I Finland har det redan utarbetats över 20 lokala arkitekturpolitiska program.

Det nationella programmet kopplas till internationella initiativ som gäller den bebyggda miljön, såsom Davosdeklarationen och Nya europeiska Bauhaus. Finland har också ett nära samarbete med de övriga nordiska länderna och europeiska länderna inom arkitekturpolitik.

Arkitekturpolitik görs i samarbete på internationell, nationell och lokal nivå.

LÄS MER OM PROGRAMMET PÅ NÄTET
MOT EN HÅLLBAR ARKITEKTUR:
FINLANDS NATIONELLA ARKITEKTUR-
POLITISKA PROGRAM 2022–2035

MER INFORMATION APOLI.FI

Undervisnings- och kulturministeriet **okm.fi**
Miljöministeriet **ym.fi**
Arbets- och näringsministeriet **tem.fi**

Undervisnings- och
kulturministeriet och
miljöministeriet 5/2022

APOLI